

CÜMLENİN ÖGELERİ

1) Yüklem: (Cümleye “Ne?” sorusu sorulur.)

- Herkesin bir umudu var. (Yüklem isimdir)
- Geç olmadan oraya var. (Yüklem fiildir.)
- Kapının önündeki araç onundur. (Yüklem zamirdir)
- Amacımız kazanmak. (Yüklem eylemsi.)
- Bulduğun para benim değil (Yüklem söz öbeği)
- Ses yapan şey bahçenin demir kazanıymış (Yüklem zincirleme isim tamlaması)
- Sınavı gözünde çok büyütüyorsun. (Yüklem deyimdir deyimler ayrılmaz)
- Rakibini dize getirmiş. (Yüklem deyimdir deyimler ayrılmaz)
- Muhtar rıza efendi köyün en yaşlı ve bilgili kişisidir (Yüklem sıfat tamlaması)
- Fark edemedik yandaki kediyi (Yüklem fiildir.)

a)Özne:

1)Gerçek (Açık) Özne

(Yükleme “Kim?, Ne?” soruları sorulur.)

- Pencerenin kenarına konuvermiş kanadı iki yerinden kırılmış olan minik serçe. (Yüklem konuvermiş olduğu için “Kim konuvermiş?” sorusu sorulur ve özne bulunur.)

2)Sözde Özne

- Köyün akmayan çeşmeleri tamir edilecekmiş. (Yüklem “Kim?” sorusunun cevabını vermediği için yüklem “Ne?” sorusu sorulur ve sözde özne bulunur.)

3)Örtülü özne

- Kaza mahalle halkı tarafından fark edildi. (Yüklem “Kim?” sorusunun cevabını vermediği için yüklem “Ne?” sorusu sorulur ve (Kaza) sözde özne bulunur daha sonra yüklem “Kim tarafından?” sorusu sorulur ve örtülü özne bulunur.)

4)Gizli özne

- Aralarında bu konuyu tartışıyorlardı. (Yükleme “Kimler tartışıyorlardı?” sorusu sorulur özne cümlede yoktur ama soru bize (ONLAR) cevabını verir özne (ONLAR)’dır.

Yardımcı öğeler

1)Nesne:

- Öznenin yaptığı işten etkilenen öge vardır. (Cümlede önce yüklem sonra özne en son nesne bulunur.)

2)“Ne?” Belirtisiz Nesne:

- (Yükleme “Ne?” sorusu sorularak bulunur. Dikkat edilmesi gereken nokta cümlede önce özne bulunur çünkü öznedeki “Ne?” sorusuna cevap verebilir daha sonra bulunan nesne olacaktır.)

- Memleketime dönmek istiyorum demiş. (Yükleme “demiş” önce “Kim?” sorusu sorulur ve (O) cevabı alınır yani özne bulunur özne gizli öznedir daha sonra nesne bulunmak için “Ne?” sorusu sorulur ve nesne bulunur. Nesne belirtisiz nesnedir.)

- Otobüs bol miktarda yolcu taşır. (Yükleme “taşır” önce “Kim?” sorusu sorulur ve (Otobüs) cevabı alınır yani özne bulunur daha sonra nesne bulunmak için “Ne?” sorusu sorulur ve nesne bulunur. Nesne belirtisiz nesnedir.)

b) “Neyi?, Kimi?” Belirtili Nesne: (Belirtisiz nesnede eksiz nesnelere bulunur, belirtilide ise nesne (-ı, -i) eki almış nesnelere bulunur.)

Turist kafilesi İstanbul’un en güzel yemeklerini yedi. (Yükleme “yedi” önce “Kim?” sorusu sorulur ve (Turist kafilesi) cevabı alınır yani özne bulunur daha sonra nesne bulunmak için “Neyi?” sorusu sorulur ve nesne bulunur. Nesne belirtili nesnedir.)

Bir zamanlar en iyi anlaşığı arkadaşını kavga ettiği için idareye şikayet etmiş. (Yükleme “şikayet etmiş” önce “Kim?” sorusu sorulur ve (O) cevabı alınır yani özne bulunur özne gizli öznedir daha sonra nesne bulunmak için “Kimi?” sorusu sorulur ve nesne bulunur. Nesne belirtili nesnedir.)

3) Dolaylı Tümleç (Yer tamlayıcısı)

- Yüklem (Neye?, neyde?, neyden?, kime?, kimde?, kimden?, nereye?, nerede?, nereden?) soruları sorularak bulunur.

- Bizim evin küçük yaramazı arabanın yedek anahtarını kimseye belli etmeden yatak odasındaki çekmecenin en altına atmış. (Yüklem “atmış” önce “Kim?” sorusu sorulur ve (Bizim evin küçük yaramazı) cevabı alınır yani özne bulunur

daha sonra nesne bulunmak için “Neyi?” sorusu sorulur ve (arabanın yedek anahtarını) cevabı alınır nesne bulunur. Nesne belirtili nesnedir ve son olarak yükleme “Nereye?” sorusu sorulur ve dolaylı tümleç bulunur.)

4)Zarf Tümleci

- Yükleme (Nereye?, neden?, niye?, niçin?, ne diye?, ne zaman?, nasıl?, ne kadar?) soruları sorularak bulunur.

- Bu hastalığı Çin’de yarasa yiyen kişi tüm dünyaya hızla yaydı. (Yükleme “yaydı” önce “Kim?” sorusu sorulur ve (Çin’de yarasa yiyen kişi) cevabı alınır yani özne bulunur daha sonra nesne bulunmak için “Neyi?” sorusu sorulur ve (bu hastalığı) cevabı alınır nesne bulunur. Nesne belirtili nesnedir daha sonra yükleme “Nereye?” sorusu sorulur ve (tüm dünyaya) dolaylı tümleç bulunur son olarak yükleme “Nasıl?” sorusu sorulur ve zarf tümleci bulunur.)